

2017 1200

Seat No.

--	--	--	--	--	--	--

**MT - SANSKRIT COMPOSITE (SECOND OR THIRD LANGUAGE) - SEMI PRELIM - II
PAPER - VI**

Time : 2 Hours

Model Answer Paper

Marks : 40

प्रथमः विभागः - गद्यम् ।									
उ. १	अ) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।								
१.	अवबोधनम् । (केऽपि द्वे कृती कुरुत ।)								
(i)	उचितं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।	९							
	ग्राहकन्यायालयं गन्तुं ग्राहकस्य अधिकारः यतः सः विक्रेयवस्तुविषये असन्तुष्टः ।								
(ii)	पूर्णवाक्येन उत्तरत ?	९							
	शाकविक्रेतुः समीपे ISI चिह्नाङ्कितानि परिमाणानि न सन्ति ।								
(iii)	वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यं वा असत्यमिति लिखत ।	९							
	पाषाणखण्डस्य उपयोगः विधियुक्तः । - असत्यम् ।								
उ. १	ब) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।								
१.	अवबोधनम् । (केऽपि २ कृती कुरुत ।)								
(i)	उचितं कारणं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत ।	९							
	द्वितीयेन युवकेन रसायनं न निर्मितं यतः रुग्णसेवाकारणात् सः समयं न अलभत ।								
(ii)	कः कं वदति ।	९							
	नागार्जुनः द्वितीयं युवकं / युवानं वदति ।								
(iii)	वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यं वा असत्यमिति लिखत ।	९							
	नागार्जुनः सुविख्यातः वैद्यः अस्ति । - सत्यम् ।								
२.	पृथक्करणम् ।	२							
	द्वितीययुवकस्य कार्याणि ।								
	<table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td>रुग्णमपश्यत्</td> <td>→</td> <td>रुग्णालयं नीतवान्</td> <td>→</td> <td>रुग्णसेवां कृतवान्</td> <td>→</td> <td>रसायनं न निर्मितवान्</td> </tr> </table>	रुग्णमपश्यत्	→	रुग्णालयं नीतवान्	→	रुग्णसेवां कृतवान्	→	रसायनं न निर्मितवान्	
रुग्णमपश्यत्	→	रुग्णालयं नीतवान्	→	रुग्णसेवां कृतवान्	→	रसायनं न निर्मितवान्			
उ. १	क) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत ।								
१.	शब्दज्ञानम् । (केऽपि २ कृती कुरुत ।)								
(i)	समूहेतरपदं लिखत ।	९							
१)	विश्वम्, भुवनम्, जगत्, संवत्सरम् । - संवत्सरम् ।								

२)	प्रयासः, वर्षम्, प्रयत्नः, यत्नः । - वर्षम् ।		
(ii)	गद्यांशात् द्वे विशेष्ये चित्वा लिखत ।	सुवर्णम्	9
		युगम्	
		पदकम्	
(iii)	नेतुम्, प्राप्य ।		9
२ .	पृथक्करणम् ।		२
	क्रमसंयोजनं कुरुत ।		
(i)	अखिल-भारतीय-कबड्डीसङ्घटनायाः स्थापना सञ्जाता ।		
(ii)	'कबड्डी' इति क्रीडाप्रकारः ऑलिम्पिक-वैश्विकक्रीडास्पर्धासु निवेशितः ।		
(iii)	चीनदेशः कबड्डीक्रीडा ऑलिम्पिकस्पर्धायां स्वीकृतवान् ।		
(iv)	कबड्डीक्रीडायाः सुवर्णकालः प्रारभत ।		
	द्वितीयः विभागः - पद्यम् ।		
उ. २	अ) पद्यांशौ पठित्वा निर्दिष्टे कृती कुरुत ।		
१ .	शब्दज्ञानम् ।		9
(i)	सुवर्णम् शब्दस्य कृते श्लोके आगतः पर्यायशब्दः अस्ति काञ्चनम् ।		
(ii)	विध्वंसः तथा विनाशः शब्दस्य कृते श्लोके आगतः विलोमशब्दः अस्ति निर्माणम् ।		
२ .	पृथक्करणम् ।		२
	शिष्यः	गुरुः	
	मृत्तिका	कुम्भकारः	
	पाषाणः	मूर्तिकारः	
उ. २	ब) पद्यांशौ पठित्वा निर्दिष्टे कृती कुरुत ।		
१ .	अवबोधनम् ।		
	पूर्णवाक्येन उत्तरत ।		9
	कालज्ञः, समयज्ञः, सदा वश्यः, न उद्धतः, अनुलोमः, तथा च स्तब्धः वेतसः न अभ्येति।		
उ. २	क) स्मरणम् । श्लोकपूर्तिं कुरुत । (केवलं १ श्लोकः लेखनीयः ।)		२
(i)	साम्नेव यत्र सिद्धिर्न तत्र दण्डो बुधेन विनियोज्यः ।		२
	पित्तं यदि शर्करया शाम्यति कोऽर्थः पटोलेन ॥		
(ii)	शस्त्रैर्हतास्तु रिपवो न हता भवन्ति		२
	प्रज्ञाहताश्च नितरां सुहता भवन्ति ।		
	शस्त्रं निहन्ति पुरुषस्य शरीरमेकम्		
	प्रज्ञा कुलं च विभवं च यशश्च हन्ति ॥		

प्र. २	ड) श्लोकांशान् मेलयत । (i) पञ्चैते गृहिणा पोष्या - इतरे च स्वशक्तितः । (ii) शनैः शनैश्च भोक्तव्यं - स्वयं वित्तमुपार्जितम् । (iii) अतिथिर्बालकः पत्नी - जननी जनकस्तथा । (iv) रसायनमिव प्राज्ञैः - हेलया न कदाचन । तृतीयः विभागः - व्याकरणम् ।	२																					
उ. ३	यथानिर्देशं कृतीः कुरुत । (केवलं ५ उपप्रश्नाः लेखनीयाः ।)	२																					
अ)	नाम/सर्वनामपदानां पृथक्करणम् । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)																						
	<table border="1"> <tr> <td></td> <td>पञ्चमी एकवचनम्</td> <td>सप्तमी बहुवचनम्</td> <td>प्रथमा एकवचनम्</td> </tr> <tr> <td>नाम</td> <td>वस्तुनः</td> <td>कार्यालयेषु</td> <td>निवासी</td> </tr> <tr> <td>सर्वनाम</td> <td>भवत्याः</td> <td>अस्मासु</td> <td>सर्वम्</td> </tr> </table>		पञ्चमी एकवचनम्	सप्तमी बहुवचनम्	प्रथमा एकवचनम्	नाम	वस्तुनः	कार्यालयेषु	निवासी	सर्वनाम	भवत्याः	अस्मासु	सर्वम्										
	पञ्चमी एकवचनम्	सप्तमी बहुवचनम्	प्रथमा एकवचनम्																				
नाम	वस्तुनः	कार्यालयेषु	निवासी																				
सर्वनाम	भवत्याः	अस्मासु	सर्वम्																				
आ)	क्रियापदानां पृथक्करणम् । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)	२																					
	<table border="1"> <tr> <td>द्वितीयः</td> <td>परोक्षः</td> <td>प्रथमः</td> <td>वर्तमानकालः</td> <td>आज्ञार्थः</td> <td>विध्यर्थः</td> </tr> <tr> <td>भविष्यकालः</td> <td>भूतकालः</td> <td>भूतकालः</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>भविष्यन्ति</td> <td>जगाम</td> <td>आसीत्</td> <td>विराजते</td> <td>आप्नोतु</td> <td>उद्भवेत्</td> </tr> </table>	द्वितीयः	परोक्षः	प्रथमः	वर्तमानकालः	आज्ञार्थः	विध्यर्थः	भविष्यकालः	भूतकालः	भूतकालः				भविष्यन्ति	जगाम	आसीत्	विराजते	आप्नोतु	उद्भवेत्				
द्वितीयः	परोक्षः	प्रथमः	वर्तमानकालः	आज्ञार्थः	विध्यर्थः																		
भविष्यकालः	भूतकालः	भूतकालः																					
भविष्यन्ति	जगाम	आसीत्	विराजते	आप्नोतु	उद्भवेत्																		
इ)	समासाः । कोष्ठकपूर्तिं कुरुत । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)	२																					
	<table border="1"> <tr> <td>समस्तपदम्</td> <td>विग्रहः</td> <td>नाम</td> </tr> <tr> <td>(i) अश्वधिर्रूढा</td> <td>अश्वम् अधिरूढा ।</td> <td>द्वितीया तत्पुरुष समास</td> </tr> <tr> <td>(ii) अहर्निशम्</td> <td>अहः च निशा च एतयोः समाहारः ।</td> <td>समाहार द्वन्द्व समास</td> </tr> <tr> <td>(iii) न्यायप्रासादः</td> <td>न्यायाय प्रासादः ।</td> <td>चतुर्थी तत्पुरुष समास</td> </tr> <tr> <td>(iv) सुमार्गः</td> <td>शोभनः मार्गः ।</td> <td>कर्मधारय समास</td> </tr> <tr> <td>(v) निर्गुणः</td> <td>निर्गताः गुणाः यस्मात् सः ।</td> <td>नञ् बहुव्रीहि समास</td> </tr> <tr> <td>(vi) काशीनगरम्</td> <td>काशी नाम नगरम् ।</td> <td>कर्मधारय समास</td> </tr> </table>	समस्तपदम्	विग्रहः	नाम	(i) अश्वधिर्रूढा	अश्वम् अधिरूढा ।	द्वितीया तत्पुरुष समास	(ii) अहर्निशम्	अहः च निशा च एतयोः समाहारः ।	समाहार द्वन्द्व समास	(iii) न्यायप्रासादः	न्यायाय प्रासादः ।	चतुर्थी तत्पुरुष समास	(iv) सुमार्गः	शोभनः मार्गः ।	कर्मधारय समास	(v) निर्गुणः	निर्गताः गुणाः यस्मात् सः ।	नञ् बहुव्रीहि समास	(vi) काशीनगरम्	काशी नाम नगरम् ।	कर्मधारय समास	
समस्तपदम्	विग्रहः	नाम																					
(i) अश्वधिर्रूढा	अश्वम् अधिरूढा ।	द्वितीया तत्पुरुष समास																					
(ii) अहर्निशम्	अहः च निशा च एतयोः समाहारः ।	समाहार द्वन्द्व समास																					
(iii) न्यायप्रासादः	न्यायाय प्रासादः ।	चतुर्थी तत्पुरुष समास																					
(iv) सुमार्गः	शोभनः मार्गः ।	कर्मधारय समास																					
(v) निर्गुणः	निर्गताः गुणाः यस्मात् सः ।	नञ् बहुव्रीहि समास																					
(vi) काशीनगरम्	काशी नाम नगरम् ।	कर्मधारय समास																					
ई)	उपपदविभक्तिः । उचितं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)	२																					
	<p>(i) एष क्रीडाप्रकारः महिलानां कृतेऽपि प्रचलितोऽस्ति ।</p> <p>(ii) आर्यचाणक्यः नगरात् दूरं एकस्मिन् उटजे न्यवसत् ।</p> <p>(iii) मधुरा माता च आपणं गच्छतः ।</p> <p>(iv) उद्यानस्य समीपे शाला अस्ति ।</p> <p>(v) अलं चिन्तया ।</p> <p>(vi) सैनिकाः देशं शत्रुभ्यः रक्षन्ति ।</p>																						

<p>उ) सन्धि / सन्धिविग्रहं कुरुत । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)</p> <p>(i) वाक् + ईशः = वागीशः । (ii) तनुः + अग्रभागः = तनुग्रभागः ।</p> <p>(iii) एतत् + श्रुत्वा = एतच्छ्रुत्वा । (iv) भूत्वा + एव = भूत्वैव ।</p> <p>(v) अपि + अद्य = अद्यद्य । (vi) असौ + अनुचितः = असावनुचितः।</p>		२
<p>ऊ) सङ्ख्यावाचकविशेषणानि । रिक्तस्थानपूर्तिः । (केऽपि ४ पर्यायाः लेखनीयाः ।)</p> <p>(i) श्रावणमासे अष्टम्यां तिथौ कृष्णजन्म भवति ।</p> <p>(ii) सप्ताहस्य त्रिवारम् अहं मन्दिरं गच्छामि ।</p> <p>(iii) शाकुन्तलस्य चतुर्थः अङ्कः अतीव सुन्दरः अस्ति ।</p> <p>(iv) सङ्गीते सप्त स्वराः भवन्ति ।</p> <p>(v) नवरात्रं नाम नवानां रात्रीणां समाहारः ।</p> <p>(vi) मया एकवारम् अपि विदेशयात्रा न कृता ।</p> <p style="text-align: center;">चतुर्थः विभागः - लेखनकौशल्यम् ।</p>		२
<p>उ. ४ अधोनिर्दिष्टे कृती कुरुत ।</p>		
<p>अ) वाक्यनिर्माणम् । कोष्ठकतः शब्दान् चित्वा अर्थसङ्गतानि ४ वाक्यानि लिखत ।</p> <p>(i) सर्वे गीतं गायन्ति । (ii) मत्स्याः जले तरन्ति ।</p> <p>(iii) सिंहाः वने दृश्यन्ते । (iv) अध्यापकः छात्रेषु स्निह्यति ।</p>		४
<p>आ) परिच्छेदपूर्तिः ।</p> <p>मञ्जूषातः उचितान् शब्दान् चित्वा ४ रिक्तस्थानानि पूरयित्वा परिच्छेदं पुनर्लिखत ।</p> <p>अहमेको छात्रोऽस्मि। मम अभिधानं प्रहर्षोऽस्ति । अहं दिल्लीनगरस्य एकस्मिन् प्रतिष्ठिते विद्यालये दशम्यां कक्षायां पठामि । अहं स्वगृहात् प्रातरेव सप्तवादने विद्यालयस्य वाहनेन पठितुं गच्छामि । विद्यालयस्य परिश्रमिणः शिक्षकाः मां श्रद्धया पाठयन्ति । छात्राः समयानुसारं स्वकल्याणार्थं मार्गदर्शनं प्राप्नुवन्ति, स्वजीवने च सफलाः भवन्ति ।</p>		४
** ** *		